

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Jn Omnes Totivs Anni Dominicas Æstivas, à Festo Pentecostes vsque ad
Aduentum

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Dominica XVII. Post Pentecosten.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56306)

Hoc autem, tu Domine, miraculorum maximum hodie edis, ut Pharisæorum auaritiā coarguas, & hydropem aqueum sanando sanes, eadem opera hydropem autem & paruos affectus. Renoua hæc miracula summe medice, hosce morbos medicare, neque enim vnquam alias ita opus fuit, nam mundus hydropicis scater & hydropem omata plena sunt, vbique regnat superbia, dominatur per omnia ambitio, gula grassatur, auaritia laxatis habentibus per orbem cursitat, denique hydropici sunt omnes. Hic tuget cibis & ingluuie, ille siti acquirendarum opum & dignitatis sublimioris laborat, alius denique vitiis & infestis abundat humoribus & anhelitum fatentem habet, solam vt terram spiritet & vanitates sæculi. Hic manum admove Domine, hanc sitim exstingue, ardorem huic compesce, tumorem huic deprime, fœtorem illum intolerabilem exstingue, denique hydropicis hæc cura, & humilitatis virtutem concede, vt quemadmodum hodie ipse doces, eum qui se deprimit exaltandum, nos ipsos hoc in mundo profunda quadam humilitate deprimentes, aliquando in altero ad beatitudinem vsque cœlestem exaltari mereamur, quam concedere dignetur Pater, Filius, & Spiritus sanctus, Amen.

DOMINICA XVII. POST
PENTECOSTEN.

Partitio.

- I. De charitatis præcellentia.
- II. De amore Dei cordiali.
- III. De modis & causis Deum amandi.
- IV. De dilectione proximi.
- V. De modo & causis amandi proximum.

Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima, & ex tota mente tua, Matth. 12.

FIGURA.

Leuit. 6. Euitis olim præcepit Deus, vt in altari holocausti ignis perpetuo colluceret, neque vnquam deficeret fomes. Verus hæc

figura denotabat, inter cetera legis Euangelicæ præcepta, hoc imprimis eminere, quod Deus sacrum charitatis ignem iugiter in cordis ara in medio Ecclesiæ collucere & flagrare voluit, vt inquam Deum ex toto corde & proximum sicut nos ipsos diligeremus. Hæc scilicet Euangelii hodierni medulla est, quam vobis proponam, cœlitus modo affulgeat auxilium, & Virgo Deipara opem polliceatur, quod vt fiat, nostras illi preces salutationemque Angelicam offeremus.

AVE MARIA.

Magnus Apostolus Paulus, qui è lupo rabidissimo & Ecclesiæ expugnatore persecutoreque acerrimo, in agnum & feruentissimum Christiani nominis propugnatorem singulari Dei prouidentia conuersus fuit, de caritate sermonem instituens, eam omnium gratiarum geminam & Theologicarum virtutum reginam appellare non dubitauit, *Maiores autem horum est charitas.* Id est, quod *1. Cor. 13.* aurum inter metalla, sol inter astra, adamas inter gemmas, in corpore humano, caput, hoc inter virtutes & spirituales diuitias caritas. Nam sicut in corpore humano caput cetera dirigit membra, vitam iis, motum, sensum dat, quod nerui rigidi sint, venæ turgescunt, arteriæ pulsant, sanguis per omnia diffluat, oculi exuberant, & totum corpus vigeat ac moueatur, solo tribui capiti debet: ipsum etiam corpus capite orbatur, non nisi truncus est, stipes massa rudis statua insensibilis, & exanimis, & mortua. Ita caritas in statu ac regimine spiritali digerit ac dirigit omnia, animas animat, sensibiles eas reddit, mouet, robur iis ac vitam concedit, & sine hac ceteræ virtutes iacent, vitæque & meritis destitutæ sunt.

Hinc bene dixerunt Theologi, caritatem finem & ceterum esse virtutum omnium, quod satis innuit, obscure licet. Psalmographus dicens, *Omnis consuetudo inuentionis vult finem, latum mandatum tuum nimis.* Latum mandatum appellauit, quod omnia ad vltimum illum finem tendant, cui caritas quam proxima est & ceteris omnibus vicinior: fides enim hunc ostendit, spes eo dirigit, & caritas eidem

nos

nos connectit, hinc vinculum perfectionis appellatur, quod cum Deo qui vltimus finis noster est, & in quo summa nostra perfectio consistit, nos coniungat & necet. Præterquam quod virtutes Theologicæ in hoc Moralibus præcellant quod Deum immediate pro obiecto habeant, inter quas vt regina & princeps eminet charitas.

Finis legis
caritas.
2. Cor. 13.

Cant. 3.

Eandem viam insistit Paulus, cum caritatem finem legis appellat & prophetiarum omnium & Euangelii complementum, *finis præcepti est caritas*. Quin etiam in ferculo illo regio summum caritas locum occupat: dictum quippe est in Canticis, *ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani, columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum media charitate construxit*. Opus vere regium ac splendidum: ad charitatem scilicet per gradus & ascensum purpureum ascendebatur, quod ad hanc virtutem, sanguinolentæ passionis Christi, qui pretiosum suum etiam pro inimicis effudit sanguinè, in quo egregiam charitatem ostendit, intuitu & contemplatione inflammemur.

Simile.

Qui luculentum domi conseruare focum cupit, non stramine, festucis, & aliis rebus leuioribus illum fouet sed ligno querno, quodque incensum magnum calorem reddat. Ita quoque qui iugem caritatis feruorem in anima asseruare desiderat, ligna meditationis, & faeces contemplationis illi subdat. Ceterum maiora ligna merito appellati possunt pia de morte & passione Christi cogitatio, atque hac æternus amoris diuini ignis in anima nostra conseruatur. Sed cõptam materiam prosequamur.

Apoc. 3.

Charitas
auro simili.
1. Cor. 13.

Charitas ad hæc sæpenumero comparata legitur auro, & potissimum in Apocalypsi, in qua saluator ait, *Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum, vt locuples fias*. illa namque verum illud aurum est, quo cetera pia opera condecorantur & deaurantur, quodque illis excellentem splendorem, lucem, valorem ac pulchritudinem adiungit, Christus autem mensarius & negotiator est, qui nobis illam dat fœnori: quicumque autem semel hanc nancisci & obtinere poterit, ditissimus est, qui vero eadem caret, pauperissimus. Testatur hoc Apostolus, dicens, sine charitate se nihil

esse, & cum illa opulentum & diuitem, *Sifdem habuero, ita vt montes transferam, charitatem non habuero, nihil sum*. Certum igitur est charitatè auro denotari: quo trahemus, quod libro tertio Regum, & secundo Paralip. legitur, vbi Salomon oratorium & templum auro purissimo scribitur cooperuisse, & clauos aureos fecisse: *Et laminis aureis texit eam quasi talentis sexcentis, sed & clauos fecit aureos, ita vt singuli clauis ficles quinquagenos apponderent*. Per clauos hos aureos actus charitatis intelligo, nã timoris opera, clauis ferrei appellati sunt, vt in Psalmis, *Confige timore tuo carnes meas*, ne scilicet equus ille indomitus quoquam elabatur.

Alias egregia hæc virtus igni comparatur, vt enim ignis elementorum princeps est, ita & hæc virtutum, atque hac ratione exponunt nonnulli locum ilium Ezechielis, *Sume sibi ignem de medio rotarum*, id est, Sacrorum librorum meditatione, charitatem Deum erga & proximum in anima tua excita, nã per geminas hæc rotas, nouum & vetus Testamentum intelligitur quia vero nouum, quantum ad figuras veteri inclusum erat, hinc rotæ totis simplicitate leguntur. Idem etiam dicendum de loco illo Deuteronomii, in quo Moses de Deo scribit, *In dextera eius ignea lex*, id est, in Iesu Christo, qui Patris dextera est, lex charitatis, quam teste Luca in mundum erat allaturus, (*ignem veni mittere in terram*) continetur: Deinde vt ignis semper sublime petit, nullaque ratione terræ affigi potest, ita & charitas semper ad cœlestia & diuina aspirat, rebusque mundanis affici nequit aut delectari.

Ad hæc, charitas est regia ac magnifica illa vestis, qua operit, teste Apostolo, *multitudinem peccatorum*, est pallium illud, quo Elias discipulum suum Elisæum in agro repertum cooperuit, quo mox vt cooperitus fuit, vomerem & aratrum accendit, & duos mactauit boues, quibus coctis Eliam, qui chlamydem dederat, secutus est. Quid autem Elisæus hic arans designat, nisi peccatorem de rebus terrenis sollicitum, eisque affixum: & Elias hic in cœlum curru igneo raptus, nisi Iesum Christum charitate succensum, & in cœlos subuectum: Cum vero Deus peccatorem

Charitas
igni collata.
Ezech. 1.

Deut. 33.

Luc. 12.

Charitas
regia chlamydis est.

3. Reg. 17.

catorem pallio charitatis operit, mox mundi negotiis ille valedicit, iuga bouum, & aratra flammis tradit, id est, mundanas sollicitudines abiicit, peccandi occasiones deserit, & prauos appetitus, iugulans & mortificans, igne sui ipsius mortificationis Deo offert & immolat, & tunc, non iam amplius vt carnalis & terrenus, sed vt mere spiritualis ac celestis viuit. Hinc exclamat de seipso Apostolus, *Viuo ego, iam non ego, viuio vero in me Christus.*

Charitas denique est vestis illa nuptialis, quam quia impudens ille conuiuia non assumpserat, acriter correptus fuit, & a Domino conuiuio eiectus, manus & pedes vincit, *Quomodo huc intraſti, non habens vestem nuptialem?* quo denotatur, Deum magno opere erga virtutem hanc affici, & eadem quam maxime delectari. Idcirco etiam crediderim, Christum permisisse quidem vt pretiosum corpus in arbore crucis tormentis dilaniaretur, tunica vero inconsutilis, quæ vestem illam nuptialem representat, vt diuideretur, noluisse. Quo mysterio docere volebat, pluris se facere & fecisse vestem illam charitatis, quam corpus proprium; *Tunicam hominis iam iudicati, in cruce pendenti*, ait hic Augustinus, *carnifices Philati non sunt ausi conciaere; & tu vis charitatem Dei, imo charitatem qua DEVS est, scindere?* quo loco discordiæ auctoribus, inimicitiarum & vindictæ cupidus locutus est.

Vidisse se in fronte Apocalypseos Angelum testatur Iohannes, præcinctum ad mammillas zona aurea: per Angelum hunc Christum intelligo, per zonam illam auream scio quidem Rupertum regiam Iesu Christi auctoritatem, ab omni mortali cõcretionem immunem, intelligere; de qua & Psaltes ait, *Dominus regnauit, decorem indutus est, indutus est Dominus fortitudinem & præcinxit se.* Scio Augustinum simul & Abulensem, sanctorum hic multitudinem designare: sed cum aliis pluribus crediderim ipse, de charitate, qua Christus vt zona cinctus erat, circa mammillas, quæ iustitiam & misericordiam illius denotant, capi debere. Quibus omnibus dulcis & suavis, quem in

Tom. 2. Pars Æstina.

regenda Ecclesia adhibet, modus denotatur, non enim seuerus est & rigidus, sed maternus & lacteus. Charitas autem non immerito zona appellatur, quod cingat, includat, & comprehendat in se, ceteras virtutes; atque hæc ratio est, cur Apostolus eam vinculum & sibiulam perfectionis nuncupet, *Super omnia autem hæc charitatem habete, qua est vinculum perfectionis.* Cuius rei plures in veteri testamento figuræ præcesserant.

Hanc quippe denotabant catenule illæ aureæ, quæ in rationali Pontificis Iudaici apparebant; illa enim catenæ in morem ceteras virtutes concatenat & necit, *Facies in rationali catenas sibi inuicem coherentes ex auro purissimo, & duos annulos aureos, quos ponet in viraque rationalis summitate.* Cuius Beda super loci interpretem agens Beda ait, *Catena ex auro purissimo est continuatio castæ & non fictæ dilectionis, rationalis, id est, cordi firmiter affixa: dua autem sunt, quia duplex est amor, Dei videlicet & proximi.* Merito autem charitas per catenam denotatur, vt enim illa ex pluribus annulis aureis composita est, ita charitas è diuersis virtutum operationibus compacta & concinnata, quæ breuiter Apostolus ad Corinthios recensens ait, *Charitas patiens est, benigna est, non amulatur, non agit perperam, &c.*

Charitas denique pretiosissima spiritalis ædificii supellex est, pretiosissimum monile animæ Christianæ, & gemma ceterorum regina, ipsa finis est legis, & maximum Evangelii præceptum, ita nempe ipsum tradidit & confirmavit apud Matthæum Saluator Christus: quod vobis ipse prælegam; *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota animata tua, & ex tota mente tua, Hoc est primum & maximum mandatum.* Vt autem egregiæ huius legis vim & efficaciam, imo & animam, capiatis, constitui, primo de requisitis in amore erga Deum, & deinde erga proximum agere, interea vero dum de amore & charitate sermonem facio, pacifice quæso, & benigne patienterque dicentem auscultate.

Primo igitur refert Matthæus; Pharisæos Evangelii & vnum maioris auctoritatis præ cæteris, historia,

o o

tent an.

Gal. 2.

Matth. 22.

1 Tim. 19.

Apoc. 1.

Psal. 92.

Coloss. 3.

Exod. 28.

Exod.

1. Cor. 13.

Propositio

tentandi & excutiendi ergo, à Christo petiisse, *Magister quod est mandatum magnum in lege.* Christum vero qua erat benignitate & promptitudine, mox respondisse, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, hoc est primum & maximum mandatum.*

II. Antequam vero longius in præcepti huius expositione progrediamur, duo amoris genera præsupponendum est, vnum amicitia dicitur, quæ nobilis & excellens quidam amor est, quo aliquem propter seipsum diligimus, atque hoc modo pater amat filium, idque non aliam ob causam, quam quia erga illum afficitur: alterum ipsa concupiscentia est, quia amor non ita generosus & nobilis est ac prior; quo aliquid diligimus, non propter seipsum, sed propriæ nobilitatis respectu; vt scilicet aliquid inde nobis emolumentum & compendium proficiscatur: atque ita diligimus egregium aliquod palatium, prosperum successum, regis ac principum beneuolentiam, &c. Ceterum duplici hoc amoris genere Deus super omnia à nobis diligendus.

Deus amore concupiscibili à nobis diligendus
Exod. 33. Prou. 3. Ansel.
 Imprimis autem amore concupiscibili à nobis diligendus, quod bonum infinitum sit & infinite bonus, in se complectens, quidquid cetera creata boni sparsim continent. Hinc olim Moysi ait: *Ostendam tibi omne bonum, & in Prouerbiis scriptum est: Omnia qua desiderantur, huic non valent comparari.* Exclamat igitur Anselmus: *Cur ergo per multa vagaris homuncio, quærens bona anima & corpori, amatum bonum, quod est omne bonum & satia est.*

Deus amandus amore amicitia.
 Amandus deinde est amore illo regio & nobili, quem amicitia diximus; cum enim Deus infinite bonus sit, super omnia amari debet, non quod ei bonum aliquod, quod non habet, desideremus, habet enim & possidet omnia & omnium Dominus est, sed vt laudemus quod summus sit omnium Dominus & possessor, illique de potentia & maiestate congratulemur, illius honorem & gloriam in terra augeri videntes. Ita illum diligebat Psalmographus cum diceret: *Quid mihi est in celo & à te quid volui super terram, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternū?*

Ita autem Deum qui diligit, Dei charitate præcepto satisfacit, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Præcepit olim Pontificibus Iudæis Deus, vt certum quoddam subitum genus committerent & componerent, quod sibi soli succederent, & nulli alii applicarent. Audite præceptum: *Talem compassionem non facietis in vultu vestro, quia sanctum est Domino, homo quisunque fecerit simile, vt odore illius perficiatur, peribit de populo suo.* Huic præcepto simile est præceptum amoris Dei, quæ super omnia diligere oportet; atque hæc mixtura & sufficit, qui soli Deo adoleri debet, ei que soli conuenit, ceteris rebus exclusis: in quod qui peccauerit, morte haud dubie adibit, & damnationi perpetuæ se obnoxium reddet.

Nadab & Abiu, Aaronis Pontificis filii, quod ignem profanum & alienum acerræ imponere vultu non essent, eiusque fumum Domino adoleuissent, egregias temeritatis pœnas dederunt. Terribile profecto exemplum; at egregium vobis omnibus documentum, quo edocemini, eos qui profanum & exterarum mundi ignem cordium suorum turbidulis imponunt, Deoque illius fumum & cineres offerunt; diuinam iracundiam prouocare, & grauissima supplicia pœnasque promereri. Soli nempe amoris Dei, & non mundi, cor ipsum pateat. Ita siquidem lex iubet: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Hac de re agens doctor Angelicus Thomas, ait: *Dei proprium esse, vt sit centrum totius amoris; est enim ille summum bonum, cuius proinde debetur omnis amor.* Quis igitur iuxta magnum hunc Theologum Deum non amat? quis non cum Apostolo exclamet: *Quis nos separabit à charitate Dei?*

Cum rex Babylonis urbem Ierosolymitam vastaret, omniaque diriperet, sacerdotes, cum multa templi vasa & sacram supellectilem occultare potuissent, si modo voluissent, cæteris rebus neglectis, solum ignem sacrum occultarunt, ne ille ab hostibus violaretur. Ita omne proborum studium sit, quando tyranni eos persequuntur, eorumque media diripiunt, sacrum amoris

Amor Dei
omnibus
rebus pro-
paratur.

amoris diuini ignem magna sollicitudine
& accurate in anima conseruare; Diripian-
tur, inquit, opes, vestigalia anoua pessum-
cant, domus hæc conflagret, omnes facul-
tates periculum adeant, modo inuiolatum
charitatis mandatum conseruetur, *Diliges*
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.

Esato.

Equum hoc est & rationi consentaneum,
& quidem ex toto corde. Dicebat olim de
Hebræis per Oseam Deus, *Diuisum est cor*
eorum, nunc interibunt. Quo oraculo deno-
tatur, eos pessum ituros, qui cor diuidunt,
& affectus duas in partes disperitiuntur, v-
nam quidem Deo, alteram mundo dantes,
dicebat etiam Elias Israelitis, *Vsquequo clau-*
dicatis, in duas partes? si Dominus est Deus,
sequimini eum: si autem Baal, sequimini eum.
In duas autem partes claudicare est, velle
Deum amare & simul mundum, & diuinum
mandatum, *Diliges Dominum Deum tuum*
ex toto corde tuo, violare.

in hanc
Domini.
sum. I.

Refert in concione in hanc Dominicam
egregium exemplū Philipus Diez magnus
ille concionator in Hispania. Fuisse scilicet
Eremitā, qui quotidie Deum orabat, vt quæ
illi grata essent, & ad salutem comprimis ne-
cessaria, se edocere dignaretur. Apparuit
huic igitur diabolus Angeli forma, & hac
cum oratione est al'ocutus: Exaudiat' sunt
preces tuæ, atq; idcirco me huc Deus desti-
nauit, vt quæ tibi ad salutem necessaria sunt,
aperirem; Tria igitur Deo, in peccatorum
ruorum expiationem offeras necesse est, no-
uam lunam, rotunditatem solis, & quartam
partē rotæ; quæ si habere & Deo offerre po-
tueris, optime de salute tua sperandum est
Quo dicto obtulit, & euanuit. Eremita ve-
ro, cum videret, nullum horum offerre se
Deo posse, quod haberi non possent, de sa-
lute desperare cœpit. At Deus, qui afflictis
semper adest, angelum lucis illi misit, qui
illum mœrentem consolatus dicebat, prio-
rem illum dæmonem fuisse, & ea quæ faci-
enda proposuerat prima quidem fronte im-
possibilia videri, attamen facilia esse intelle-
ctu; nouam etenim lunam notare C. litte-
ram, quæ lunæ figuram representat; rotun-
ditatem solis, O littera designari, & quartam
rotæ partem R. litterā, quæ quarta littera

Diaboli
aitus &
impostu-
ra.

Angelus
consola-
tus Ere-
mitam.

est verbi Rota, quæ tres vbi concurrerint, ef-
ficient verbum C O R, quod vbi Deo obtu-
lisset, de salute sua bene posse confidere. Ce-
terum & Poeta quidam idem ænigma versu
cōplexus est sed sensu nonnihil immutato:
Dimidium sphaera, sphaeram cum principe Roma
Postulat à nobis totius conditor orbis.

Dimidium sphaeræ littera C, sphaera autem
O, & R, ipsum Romæ principium. Expouit
hoc & alius alio modo.

Tolle caput cervi, caput ouis, viscera cervi:

Offer ista Deo, inde beatus eris.
id est, C quæ est prima littera verbi Coruus,
& O quæ est prima vocis Ouis, & R, quæ
media est in verbo ceruus; & hæc tria coa-
lescunt & verbum cor effeceris, quod si Deo
obtuleris, gratissimum Deo sacrificium fe-
ceris quin & sine ænigmate, sed aperte, in
Prouerbiis ipsum sibi dari postulat, *Fili præ-*
be mihi cor tuum.

Simile peae refert Robertus Holeot in *Prou. 23.*
Prouerbia, de quodam, qui amico amicas *Robert.*
scribens litteras ab ænigmate easdē inchoa- *Holcot in*
uit dicens, *Mitto tibi cornua luna, rotundita-* *Prouerb.*
tem solis, & quartam partem rota. Alter cum *Salom. lect.*
tria hæc connexisset, reperit cor sibi, & affe- *12.*
ctum ab amico, in grati animi signum, de-
stinatum. Ita autem faciendum cum Deo,
nam præcipit Euangelium, *Diliges Dominum*
Deum tuum ex toto corde tuo.

Ceteris in rebus medium sibi sufficere sæ-
pius ostendit, sed cor integrum sibi dari vo-
luit. Aliquam facultatum partem sibi sa-
tis esse dixit, ait enim apud Lucam, *Quod Luc. I I.*
super est, date elemosynam, & ecce omnia mun-
da sunt vobis. & cap. 19. Zachæus merita sua
recensens, dimidium bonorum suorum se
pauperibus dare asseruit. Deinde apud Io- *Luc. 19.*
annem reliquias seruator colligi iussit & fra- *Ioan. 6.*
gmenta magni illius epuli in deserto, scilicet
vt iisdem pauperes reficerentur: partē quoq;
fructuum terræ, decimam scilicet, sibi offer-
ri vult, dierum quoq; partem scilicet Domi-
nicam, suo obsequio dedicari: at cor postu-
lat integrum, & quidem mandato strictissi-
mo, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto cor-*
de tuo.

Ex toto corde inquit, id est, ex totis viribus
tuis, & quantum amoris vires patiuntur:

O o 2 amor

amor namque DEI non potest in excessu peccare & ardere, qui quo vehementior eo & dignior & excellentior. Aristoteles ille mundi discipulus virtutes in medio, & vitia in extremis constituit; sed magni illi magistri cœlestes docent, amorem diuinum in excessu perfici & adimpleri, & quo affectus nostri & desideria excedentiora, eo & nobiliora, maiorisque meriti esse. fateor quidem virtutes omnes, cum ad extrema progrediuntur peccare posse & virtutes esse deficere; nam vt de iustitia id probemus: summum ius summa sit iniuria, prudentia quoque limitans excedens, ad curiositatem delabitur; fortitudo nimia sit audacia & temeritas; temperantia illimitata transit in pusillanimitatem; discretio in superstitionem & religiosam: sed amor Dei, quo à mediocritate & medio recedit longius, quo & diuinior ac magnificentior.

4. Esdr. 4. Esdræ loquentem audio Angelum & dicentem, *Vade pondera mihi pōdus ignis.* Quis vidit vquam ignem bilanci imponi, quis materialem ignem ponderauit? nemo inquam. Sed ignis ille spiritualis, id est, amor diuinus ab anima Christiani debet, & potest in statera rationis ponderari, & cæteris amoribus ac reliquis mundi rebus præponderare: vt verum sit illud legis Euangelicæ decretum, *Diliges Dominum Deum, &c.*

Cant. 4. Quo loco vulgata in Canticis præfert, *Quam pulchra sunt mamma soror mea sponsa, pulchriora sunt vbera tua vino; Et odor vestimentorum tuorum super aromata.* alii interpretes legunt, *Quam pulchri sunt amores tui?* Quibus verbis manifestum fit, quam grata cœlesti sponso sit caritas & affectus illius, qui amorem eius vino, id est, voluptatibus, deliciis & diuitiis mundi huius anteponit. Vult igitur Deus à toto corde & super omnia diligere.

Cant. 8. Idem ille Sponsus amoris sui erga dilectam vehementiam significaturus ait, *Fortis est vt mors dilectio, dura sicut infernus amulatio,* id est, talis tamque vehemens tuus in me amor sit, charissima, vt morti & inferno par sit. Verba ex amore de prompta, sed alioquin inuoluta & obscura. Sensus igitur est, *Mors hominem omnibus desideris & af-*

fectibus mundanis, tum quoad læta, tum quoad tristia, insensibilem reddit: Infernus etiam inexorabilis est, adeo vt qui semel eodem fuerit deuolutus, nunquam inde redeat.

Talens te erga me esse par est, charissima; nihil vt spires aut concupiscas quam amorem meum, & cum semel me amare ceperis, in alium amorem & affectum tuum non transferas. Mystice hic denotari credo, amorem, quo Deum prosequi debemus, morti similem esse debere, vt qui mortuos & insensibiles nos mundo voluptatibusque terrenis; Christo autem conuenientes reddat; inferno quoque depositum nunquam reddendi similem, vt nimirum zelus noster & affectus adeo vehemens sit iraque æstuet, nullus vt dæmon, nulla inferni furia, nullatenentatio nos ab amore Dei sequestret; adeo vt cum Apostolo dicere possimus, *Quis nos Rom. 8. separabit à charitate Christi? Tribulatio, angustia, an fames, annuditas, &c.* Certum sum quia neque mors neque vita in quæ verba Chryloli commentatus exclamat, *O Paulo cœli ciuis Ecclesiarum columna, Angelus terrestris, homo cœlestis.* Hic scilicet ad ammirabilem Euangelicum mandatum fertur, *Diliges Dominum, &c.*

Præcepti autem huius expositiones variae sunt & multiplices, & à se mutuo discrepantes. S. Gregorius in primis ait, Deum ex toto corde, anima & tota mente diligere, aliud non esse, quam super omnia illum diligere. Hugo Cardinalis ait per hæc verba varios Dei diligendi modos præscribi, & eorum singulis Deum super omnia diligere debere. Primo quia Creator est, qui esse nobis dat: Secundo quia Tutor, qui nos & nostrum esse tuetur ac conseruat: Tertio quia Redemptor & reparator, qui bene esse dedit. Quarto denique quia Glorificator, qui optimum nobis esse promisit & dat, atque hic sensus est verborum. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo; ex tota anima tua; ex tota mente tua; ex totis viribus tuis.* Nyssenus ait, *ex toto corde tuo, id est, ex tota potentia vegetatiua, quæ potissimum in corde locum habet; ex tota anima tua, id est, potentia sensitiua; quæ in anima sedem*

sibi delegit: *Et ex tota mente tua*, id est, potentia rationali & intellectiua, quæ mentem inhabitat; adeo vt quod viuimus, sentimus & intelligimus, amori Dei erga nos fir asscribendum.

Alii vero, inter quos Alexander Halensis, aiunt Deum è toto corde diligere, vt avaritia excludatur (appetitus enim è corde. originem habet) Deum super omnia temporalia diligendo: *ex tota anima*, in qua virtus concupiscibilis, qua delectabilia appetimus, inhabitat, vt carnis concupiscentiam detestemur, super omnia creata Deum amando: *ex tota mente*, in qua consistit iactantia & superbia, vt inanis gloria procul pellatur, dum Deus super omnes honores & mundi pompam diligitur. Qui vero ira amauerit, amat vt amari in præcepto caritatis iubetur, *Diliges Dominum tuum ex toto corde tuo*.

Simile,

Quam vero hoc æquum, & ratione consentaneum! æquum scilicet est, vt qui arborem plantauit fructus colligat. Cum igitur summus & potens ille Deus in hominem potentiam & facultatem amandi plantarit, certum est, amorem qui eius fructus est, illi iure meritoque deberi. Id huius rei signum voluit Deus olim omnes arborum feracium primitias sibi dedicari: *Primitias frugum terra tua deferes in domum Domini Dei tui*. Porro primitiæ prælaræ illius arboris, cordis humani inquam, sunt affectus, desideria, & amor, quæ Deo in sacrificium offerenda & immolanda sunt.

Exod. 23.
34. Le.
Mat. 2.
Num. 18.
Deut. 26.

Ysa. 7.

Sinceri amici dotes recensens Sapiens ait: *Omni tempore diligit qui amicus est*. Et sane qui verus Dei amicus esse satagit, semper illum diligit & ex toto corde, & anima tota. Idque sexcentas ob rationes, quarum hæc prima.

III.
Rationes
cur Deus
amandus.
1.
Deus aliqua ratione nostrum totum est & omne, cuius nos membra & partes sumus; atqui naturaliter fieri videmus, vt pars semper totum suum diligit & mille subeat discrimina, plurima adeat pericula, vt vitam tuam tuam conferuet. Quod re ipsa & quotidiana experientia satis edocet. Annon enim brachium ictus excipiet, & obiciet, se mucroni caput ferire cupien-

ti. Ad hæc annon omnes mundi partes vniuerso, quod velut totum est, ne in rerum natura vacuum detur, opitulantur & omninatione, hoc ne fiat, se opponunt. Hinc ignis, præter rerum ordinem, aliquando descendit, terra præter naturam sublimem petit & sursum euolat, aer interdum conturbatur, confunditur & agitur, aqua denique interdum noua & inaudita sibi que insolita prodigia operatur. Omnia denique mundi membra, nescio quæ non faciunt, vt vniuerso succurrant, in quo insignem haud dubie amorem declarant. Cum igitur Deus totum nostrum sit, cur nos, qui illius membra sumus & partes, eum non diligamus?

2.
Secunda. Amor quodammodo ens est omnium nostrum affectuum, & quam in partem illè vergit, in hanc vergit & totus homo. Ipse primum mobile, qui ceteros intentionum nostrarum orbes & sphaeras abripit & secum trahit. Est Spiritus ille Ezechielis, qui omnes animi rotas impellit, & ad cuius impulsum sequuntur. Ex-
Ezech. 1.
pertus hoc erat Augustinus cum diceret, *Amor meus ponam meum, illo feror, quocumq; feror*. Equissimum igitur & rationi maxime consonum est, vt, quoniam amor diuini quod continet, atque instar numinis omnes affectus nostros & voluntates dirigit & commouet, Deo in sacrificium offeratur.

3.
Tertia. Totus mundus in seipso & sua magnitudine consideratus secundum speculatiuos, nihil est, secundum mathematicos vero non nisi punctum, imo vix aliquid. At Deus qui eiusdem conditor & architectus est, æternum esse est; bonum infinitum, essentia quædam incomprehensibilis, & diuitiarum abyssus. Si mundus igitur, qui non nisi mera vanitas est, diligimur & amari, magnus ille Deus, qui mera realitas, maiorem reuera amorem meretur. Ita argumentatus est David dicens: *filij hominum: ut quid diligitis vanitatem; & quæritis mendacium?* Id est, Cur tantopere mundam, qui non nisi vanitas est, diligitis, & Deum, qui summam bonura negligitis? eum tamen hic diligendus sit, ille vero contemnendus.

Oo 3. Quarta

4.
Omnes
creaturæ
seruiunt
& amant
Deum.

Quarta. Quidquid in mundi Theatro reperire est, creatorem amat & quodammodo adorat noctes & dies. Qui enim perfectissimas quasque creaturas inspicere & intueri voluerit, videbit Angelos pulcherrimos illos spiritus, cœlos splendidissimos illos orbis, sidera rutilantia, quæ nonnulli instar numinis etiam coluerunt. Si vero in terram oculos coniecerit, elementorū videbit miracula animalium diuersitatem, aurum multitudine, varia piscium genera, & alia plurima. Si deinde ab his omnibus perat, quid agant repetierit haud dubie, illa inter se diligenti quodam studio conspirasse, vt Creatori totis viribus seruiant & eundem adorent. Aequumne erit igitur, solum hominem hic deficere, solum illum non amare Deum, cum tamen amet cetera?

5.
Creaturæ
sequun-
tur amo-
rem homi-
nis, vt sub
diti amo-
rem prin-
cipis.

Quinta, si homo Deum non diligit, omnes haud dubie creaturas ab amore Dei abstrahet; sicut e contra, si homo solum Deum amat in mundo omnes item creaturæ eundem amabunt. Cum enim homo creatura quædam vniuersalis sit, illo amante, ceteræ creaturæ amant; illo autem amore destituito, ceteræ velut confusæ sunt, & sine suo frustratæ: Quemadmodum rege alicui obsequente, vniuersi regni incolæ etiam obsequuntur.

Cum igitur certo certius sit, hominem Principem esse totius vniuersi, si cui rei amorem is applicauit, huic etiam cetera suum applicent necesse est. Quam igitur turpe sit & absurdum, vniuerso hoc orbe Deum ex totis viribus amante & obsequente, hominem qui eiusdem rex est, eundem alio conari diuertere, & amorem alio distorquere?

6.
Deus a-
moris no-
stri cen-
trum est.

Sexta. Quidquid naturale ac physicum est, quamdiu è debita sede motum est, semper violentum est nec prius quiescit, quam in centro sit. Porro magnus ille Deus naturale animæ & amoris nostri centrum est, cui nimitum viuimus, mouemur & sumus; extra quod eum affectus & amor noster fuerit, mundanis rebus inhærens, non quiescit, neque sibi satisfacit, sed semper in statu violento est. Hanc me Philosophiam Augustinus docuit dum in Confessionum li-

bro ait, *fecisti nos Domine ad te, & inquisitum est cor nostrum donec perueniamus ad te.*

Septima, Si quæ silua foret quæ finem non haberet, sed perpetua foret, ignis quoque similiter infinitus esset, neque vquam desineret. Ita, quoniam bonitas, maiestas, pulchritudo, & potentia Dei infinita est, amor quo eadem amarentur; infinitus quoque esse deberet. Hinc bene exclamat Augustinus. *O ignis qui semper ardes, & nunquam exstingueris! o amor qui semper visis, & nunquam recessis, accende me & accendar, accendar inquam, vt totum diligam te solum, minus enim te amat, qui tecum aliquid amat.*

Octaua. Si amor venalis foret, quis plaris eum faceret, quis plaris emeret, quam ille qui certo certius gloriam cælestem & vitam æternam in mercedē aliquando redditurus est? at si gratis datur, & si quid est, quod propter seipsum amari debet, ane dignius quid & maius Deo, qui ipsamet bonitas & amor?

Vltima sit hæc. Omnes virtutes morales & humanæ, hominē iustum, æquum & prudentem reddunt; sine iustitia enim, sine temperantia, castitate, prudentia, aliisque virtutibus meræ essemus bestię & bruta; at amor ille diuinus & caritas homines qui morti obnoxii, immortales reddit & semideos. Vnde Ioannes: *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo, &c.* deinde Paulus, *Qui adhaeret Deo, per amorem, vnus spiritus est, cum eo.* Amor namque diuinus diuinos reddit, & mundanus mundanos. Idem asserit Augustinus, *si terram diligis, terra es; si cœlum diligis, cœlum es; nonne dixi, si Deum diligis, Deus es.* Ceterum anima nostra, vt Diuus Dionysius ait, speculo similis est, si enim cœlo ipsum obuertentis, stellas repræsentabit, si vero terræ lapides, spinas & tribulos referet.

Quamobrem amemus Deum, cum amor illius in semideos non conuertat, & tot præclaræ rationes ad ipsum nos incitent & inuident, ipsa deinde lex & Euangelium iubeant: *Diliges Dominū Deum tuum ex toto corde tuo.*

Hocce igitur, o homo, præceptum negliges? & Dei tui oblitus æternæ damnationi obnoxium, reddes? adcone brutus & inhu-

& in huiusmodi fueris, ut Dominum, Creatorem, uno & Deum tuum de toto corde diligas? At forsitan scire velis, num cum diligas? vide, num passiones & prave cupiditates in animo tuo etiam num locum habeant, num vero extinctæ sint. Deo in motem descendente, circumundique mons fumigabat, quod Deus in igne & flamma in eundem descendisset. Quis hoc mysterio vacare dixerit: equidem non nisi ratione factum hoc crediderim; & per ignem hunc caritatem, per fumum vero cupiditates, & inordinata erga bona temporalia desideria designari. Ignis enim proprium est humiditatem, quæ ei vbius & naturaliter aduersatur, expugnare, atque ab illa fumus enasci solet, quem ignis est subiecto quod occupavit, elicere consuevit: eiusdem naturæ est & charitas, semper enim illa concupiscentias & appetitus brutales, qui eidem aduersantur, expugnat & omni ratione conatur ex anima, quam occupavit mundi fumos & passiones illas violentas expellere.

Ac velut si arteriæ pulsus violentior & iacitior est, de febris vehementia diiudicari solet: si vero lentus & morosus, non tanta vis morbi esse dignoscitur. Ita quoque vehemens amor hominis erga Deum & charitatis ardor tum demum agnoscitur, cum desideria illius erga diuinum obsequium feruida fuerint, & ardor quidam entheus in animo se exferuerit. Atque ex his velut è symptomatis infallibilibus quæ primum dignoscitur, num quis Deum ex toto corde, & proximum sicut seipsum amat. Atque hoc est alterum præcepti & propriæ materiæ membrum: *Secundum autem simile est huic, diliges proximum tuum sicut teipsum.*

IV. In ipsa rerum omnium creatione, omnipotens ille opifex fecit duo magna luminaria, luminare maius, & luminare minus, à quibus omnis rerum inferiorum influxus dependeret. Idem ille conditor in ipsa hominis constitutione duos insignes amores constituit vnum maiorem, id est, amorem Dei, & alterum minorem, id est, proximi; qui duo binæ quodammodo faces sunt & lu-

minaria, quæ hæc inferiora illustrant, & à quorum virtute omnis hominis fortuna & salu dependeat.

Docent Astrologi & Mathematici vniuersum hunc orbem in duobus polis, velut cardinibus conuerti & inniti, quorum alter utrum si quis auferret; totius vniuersi ordinem & constitutionem peruerteret ac destrueret. Ipsum de Christiana religione dictum esto, daobus illam amoribus, veluti polis inniti, Dei scilicet, ac proximi, & alteruter illorum si quis laederetur & rescinderetur, tota legis & religionis moles collabasceret: *ex his enim duobus præceptis tota lex pendet & Propheta.*

Animalia illa Ezechielis alas habebant, quibus in sublime ferrentur & nubes transcendere, pedes quoque quibus in terra incederent. Allegoricum horum animalium sensum indagans, ait nos qui animalia sumus ratione prædita, alas quoque habere debere, alas inquam amoris diuiti; quibus ad Deum vsque euolent sublimes, eum super omnes diligendo; simul etiam pedes quibus in terra ambulent, pedes inquam amoris quibus proximum in terra commemorantem diligant.

Quoniam volatus mentio incidit, certum est anes vna destitutas ala volare non posse sed duab. instructas. Et quoniam scriptura animas nostras multis in locis aibus similes esse asserit, dico eas in cælum aut perfectionem volare non posse, nisi duas alas habeant, duplicem inquam amorem, Dei scilicet proximi; at si vtrumque habuerint, ad beatitudinem pertingere & instar aquilarum euolare. Vnde Propheta: *Assument pennas sicut aquila, & volabunt.*

Refert in Prouerbiis Salomon, Sapientiæ domesticos & clientes, diploidibus & duplicibus vestitos: *Domestici eius vestiti sunt duplicibus.* Designare forsitan his volebat, electos & domesticos arteriæ Sapientiæ, animam duplici vestimento, id est, gemino amore, tum qui in Deum, tum qui in proximum feratur, induram habere debere.

Ardentibus votis petebat Elifæus dari sibi duplicem Eliæ spiritum: *sicut in me duplex spiritus*

Amor Dei & proximi duo sunt poli.

Ezech. i.

Isai. 40. Prou. 31.

Aug. 2.

Simile.

Spiritus tuus, quo adepto beatissimū se mortalium credebatur. Ita quoque anima pia & sancta nihil maiori à Deo magistro suo cōtentione & ardore petere debet, quam duplicem illius Spiritum id est duplicem amorem (Spiritus enim amor est, & amor Spiritus) illius scilicet ac proximi, atque ab his certum est, vniuersam legem & salutem nostram dependere.

Luc. 21.

Magnis extulit laudibus seruator pauperē culam illam, quæ non nisi duos nummulos gazophylacio iniecerat, per viduā hanc Christianam animam designari crediderim, & per duplicem nummulum, duplicem amorem qui moneta est in cælo cusa, qui Ecclesiæ illarum & Deo oblatum, magni meriti est, imo maioris, quam omnes mundi amores & affectus inordinari.

Luc. 10.

Pius ille Samaritanus detulerat secum oleum & vinum, quibus faucii illius viatoris vulnera curauit, dedit adhuc denarios duos hospiti, vt diligentem illius rationem haberet. Hocce mysterio denotatur, nunquam Catholicam & vere Christianam animam in publicum sine amoris diuini vino & oleo misericordiæ erga proximum prodire debere, semper etiam duos illos denarios in cordis crumena asseruandos. Sunt hæc quippe vera ingredientia & medicamenta vere cœlestia, quæ animam fauciam & variis vulneribus deformem curant.

Ibid.

Cum Dei filius, discipulos per vniuersum terrarum orbem Euangelium prædicaturos emitteret, binos illos & per parua misit: *Misit illos binos ante faciem suam.* Edocere illos simul & nos voluit, duplicem illos amorem, tum Dei, tum proximi prædicare debere, atque in eo nullum errorem posse admittere. Ita hoc explicat Magnus Gregorius: *Ecce enim binos in prædicatione discipulos mittit; quia duo sunt præcepta caritatis. Dei videlicet amor & proximi.* Desuntne igitur nobis figura & allegoriæ? Ipsum etiam Euangelium annon satis superque insinuat proximum esse diligendum vt nos ipsos? atque hoc secundum est legis præceptum; *Secundum autem simile est huic, Diliges proximum tuum sicut te ipsum.*

Hom. 17. in Euang.

Ipsa iam inde ab ineunabilis nos hoc natura edocet, atque in amorem hunc etiam inuitos trahit & impellit; ipsi etiam ethnici magno erga proximum semper amore fuerunt, nec eum modo dilexere, sed naturali etiam amore moti, morti eum, quamuis promeruisse addicere detrectarunt. Et sane Nero humani sanguinis sitientissimus, cum initio imperii, quo benignissimus erat, morte condemnatorum catalogum legisset, vt sua illos auctoritate mortem promeritos iudicaret, amore subditorum stimulante astantibus dixit: *Vellem nescire litteras*, id est, vtinam efformare litteras nescirem, quibus tot ciues meos morti iam cogor adiudicare.

Augusto Cæsare apud Asinium Polionem conuante, contigit seruum vitrum quoddam frangere cristallinum, quam obrem indignatus Pollio muranis eum abici iussit: sed miser ille supplicii scruitiæ veritus, Imperatoris Augusti se pedibus aduoluit supplex, orans sui apud dominum causam ageret, vt atrox hoc supplicii genus in mitius conuerteret. Quo audito Augustus libertate primo eum donauit, deinde omnia vitrea vasa amici Polionis comminui iussit, & viuaria destrui. indignatus ob exiguum crimen, imo inaduertentiam, tantam scruitiæ exerceri re ipsa, ostendens, vnius hominis votum salutemque pluris quam omnia quæ in mundo reperire licet, faciendam.

Simile quid de Alexandro Macedone refert Plutarchus: cum enim mater Olympias quempiam ad necem nescio, quam ob causam deposceret, ait, *Aliam mater à me mercedem postula, vita enim hominis nullo bene nescio compensatur*: & innocuum morti tradere nefas est, nisi iura iustitiæque violare, & amorem naturalem lædere velim. Huc facit etiam quod de M. Antonio refert Seneca, hic enim cum nefariorum quorundam conspirationem in caput suum procusam audiuisset, & omnibus condonasset, coram senatu testatus est, malle se mortuos ab inferis excitare, quam viuos ad inferos detrudere. Scipio vero Africanus, teste Plutarcho in vita, malle se, aiebat,

Natura proximum nos nostrum amare docet. Nero noxios morti ad dicit iustitiam.

Bapt. Fulg. lib. 5. 4. 5.

Plut. in de populo Græcor.

bat, vnum ciuem seruare, quam mille hostes perdere. Dic igitur num barbari & ethnici proximum dilexerint, & annon præceptum charitatis seruandum sit? *Diliges proximum sicut teipsum.*

Augustus Cæsar cum videret legatos externos, catellos melitaos sibi tenere, & quodammodo exosculari, petebat num in patria illorum pueri reperirentur: indignum scilicet credebatur, amorem pueris debitum, bestiis impendi. Augusti responsum proposito adaptans meo, nefas esse ducere & deplorandum, amorem, qui proximo debetur, rebus alijs & terrenis impendi.

Præcepit olim Deus, vt cortina tabernaculi purpura & cocco bis tincta tingereatur: *Tabernaculum vero ita facies, decem cortinas de bysso retortas, & hyacintho ac purpura, coccoque bis tincta variatas, opere plumario facies.*

Purpura vero & coccos colores illi regii & rutilantissimi symbola sunt charitatis, quæ regina virtutum & ignis quidam spiritualis est, quæ instar cortinarum cordis nostri tabernaculum velans, bis tincta sit oportet, amorem scilicet Dei & simul proximi comprehendat. Atque ita hoc exponit Gregorius: *vos estis fratres cortina tabernaculi, qui per fidem in cordibus vestris secreta celestia velatis; sed cortinis tabernaculi bis tinctus coccus debet inesse; coccus quippe ignis speciem habet, quid vero est charitas nisi ignis? sed ista charitas debet esse bis tincta, vt tingatur, & per amorem Dei, & per amorem proximi. Atque hinc eruere amorem proximi potestis sed audite præceptum, diliges proximum sicut teipsum.*

V. Diliges inquam in aduersis, non minus quam prosperis tam in mala via felicitatis, quam tempestatibus aduersitatis. Tobias senior quamprimum vt visum recuperavit, & in pristinam fuisse fortunam restitutus: *venerunt consobrini ad eum, & congratulabantur ei de omnibus bonis, quæ circa illum ostenderat Deus, & per septem dies epulantes omnes cum gaudio magno gauisi sunt.* Non ait consobrinos ad illum venisse, dum in cæcitate ageret, & aduersitatibus premeretur, quo illum in tristibus consolarentur, &

Tom. 2. Pars Æstiva,

verbis inducerent, vt ærumnas æquo animo sustineret; at tum demum venisse, cum à calamitatibus iam liberatus esset, & lætiori fortuna vultu arrideret; atque hoc non est proximum diligere sicut teipsum.

Primus mundi inquilinus Adam in hoc præceptum impegit, nec etiam uxorem pari quo seipsum amore dilexit; cum enim Deus vtrumque coram iustitiæ suæ tribunali citasset, vt meritis delicti pœnas infligeret; ecce Adam, amica amicitia iura concalcans seipsum purgaturus ait: *Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedit.* Ingratitudinis huius & perfidia insimulauit Bernardus, & vere eum uxorem negat dilexisse, particeps quidem præuaricationis cum illa fuit, sed pœnæ locius esse noluit. At iusti, veri illi amici, aliter profecto faciunt; nam ramentum nullum pro amicis crimen velint admittere, eorum tamen causa supplicium & pœnam subire non verentur.

Aristoteles, referente Laertio, rogatus olim, quanam vera foret amicitia, ait: *vna est anima in duobus corporibus, & sane octauo Ethicorum, priorem illam sententiam stabiliens ait: Amicus est alter ego. Quem admodum igitur vna anima, duo animans corpora, eundem vtrique sensum, motum & vitam daret; ita quoque vera amicitia, eandem sui quam proximi rationem habere deberet.*

Si autem amicus est alter ego, amicitia profecto quæ eundem me amare cogit, eodem quo me ipsum affectu illum diligere vult. Atque hac ratione observatur præceptum: *diliges proximum tuum sicut teipsum.*

Hoc autem amore prosequatur Corinthios Apostolus eum iisdem scribens ait: *Æmulor enim vos Dei emulatione, id est, tanto magis vos affectu & amore prosequor, atque ita erga salutem vestram affectus sum, vt si mortem vestri causa oppetere necesse foret, sine vlla tergiversatione oppeterem.* Perinde ac si diceret. *Quemadmodum amor Dei filium hominum redimendum causa ad mortem compulit; ita quoque idem amor me vitam meam vestri causa offerre iubet.*

Pp O egre-

Gen. 8.

O egregium erga proximum amorem ! de quo illud sponſi commode dici poteſt : *Fortis eſt ut mors dilectio.*

Num. 27.

Non minor quoq; fuit ille Moyſis amor, quem erga populum ſuum oſtendit. Cum enim eum Deus in Arabia montem Sinai euocaſſet, & eminus terram promiſſionis ei oſtendiſſet, nullo tamen introitus in eandem facti promiſſo, ille ab omni ambitione alieniſſimus, animam non contraxit aut trifti audito nuntio contriſtatus eſt : & quamuis prius eum moriturum prædiceret Dominus, vitæ tamen tempus ſibi produci non poſtulauit, ſed de ſola populi ſalute commodisque ſollicitus ac laborans ſupplicauit : *Prouideat Dominus Deus ſpirituum omnis carnis, hominem, qui ſit ſuper multitudinem hanc, & poſſit exire, & intrare ante eos, & deducere eos vel introducere, ne ſit populus Domini, ſicut omnes abſque Paſtore.* De uxore ſua ne hilum ac liberis, imo ne de ſe ipſo quidem laborat, ſed unicuique Dei honorem & populi ſalutem ſpectat, quibus cætera poſtponit. Næ ille præceptum de proximo diligendo obſeruabat : *diligens proximum ſuum ſicut ſeipſum.*

1. Reg. 18.

Similis, ne dicam maior, fuit amor Eliæ Prophetæ. Cum enim ſumma & extrema per regnum Iſrael ſiccitas ac proinde ſterilitas inualuſſet, adeo ut triennii & ſemeltiſpacio nulla cælo pluuia cecidiſſet ; ecce ſuorum contribulium miſertus : *Elias aſcendit in verticem Carmeli, & pronus in terram poſuit faciem ſuam inter genua ſua ;* quibus precibus finitæ copioſiſſimus cælo imber delapſus. Quid putatis Eliam nouo hoc & peregrino orandi genere designare voluiſſe, aliud nihil profecto, quam vehementem quo erga ſuos afficiebatur amorem. Hinc eliciunt nonnulli, fuiſſe apud Hebræos conſuetudinem, ut domini ſi quâdo in ſeruos animaduertere grauius vellet, caput inter genua inferere, & manus pedibus alligare ſolitos, atque ita ſeruos in vnum inſtar globi concluſos, ſuſtigationem dominorum excepiſſe, ut ſe ne mouere quidem loco poſſent. Huc alluſiſſe viſus eſt etiam Iob Prophetæ, dum tyranni cuiuſdam vitam deſcribens inter cætera ait : *Sicut*

Eliæ in ſuos amor.

Iob. 15.

vir qui preparatur ad gyrum, ad iſtus ſcilicet & flagella manibus pedibusque colligatis excipienda. Quam conſuetudinem Elias Prophetæ cum noſſet, Carmeli montem aſcendit, & in terram facie inter genua inſerta, inſtar mancipii ad iſtus excipiendos parati, ſeſe detecit, obſecrans : Iam triennium ac ſemeltre elapſum eſt Domine, ex quo nulla in terram cecidit pluuia. Populi igitur tui miſerere, ſua ob peccata ſi ſupplicia hæc luit, equidem vadimonium præſto, ipſe ſubibo humeris, ecce me in flagella paratum, ac libenter patiar quidquid in illum acerbius decernere conſtitueris : paratum ecce me omnia ſuppliciorum ac flagellorum genera perpeti. O ſecundum cælum ! ô amorem incredibilem ! hoc ſcilicet erat præceptum de diligendo proximo obſeruare : *diligens proximum tuum ſicut teipſum.*

Cerui cum è continente in inſulas traicere per ſinus marinos parant, ſolet qui cæteris robore & laterum fortiitudine antecedit, in aquas ſe præ aliis conſicere cuius tergo ſequens cornuum pondus imponit, & ſecundi tertius atque ita longa ſerie aquarum ſecant imperum, in mutuo obſequio viæ difficultatem ſolantes.

Et quoniam qui cæterorum ducem agit, alterius tergo ramoſa cornua nequit imponere, & frangendis pectore fluctibus defatigatur, hinc emenſo aliquo viæ ſpatio primum locum deſerit & vltimi tergo ſuo imponit onus ac tum ſecundas agmen ducit, & mox alius. Hinc apparet, qualè erga proximum amorem & affectum habere debeamus. Ideo ait Apoſt. *alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.* Id eſt, charitas legis ſumma eſt & ſinis, atque hinc Eufebius Emiſſenus, *alter alterius commodis ſtudeamus, & inuicem labores & opera noſtra portemus.* Similitudinem porro de ceruis habet, & Auguſtin. dicens : *de ceruis nonnulli ſcripſerunt cum fretum ad inſulam transfretant paſcuorum gratia ſi ſe ordinant, ut onera capitũ ſuorum, qua geſtant in cornibus ſuper ſe inuicem portent, ita ut poſterior ſuper anteriore ceruicem collocaſſet. Quid beſtiæ ſibi inuicè opitulantur, & homines ſeſe mutuo nõ diligant, cum*

Gal. 6. Eufeb. Emiſſen. in quatuor hom.

li. 38. q. 28.

cum tamen & naturali lege & Euangelica ad illud inuitemur & obligati simus?

1. Tim. 3.

Apostolus aliud multis in locis non edocet quam caritatem, & ad hanc potissimum Romanos Neophytos exhortatur, *fraternitatem caritatis inuicem diligentes*: perinde ac si dixisset, amplectemini caritatem, & vos inuicem amore fraterno diligite, regiam hanc virtutem confectemini, virtutem inquam ceterarum virtutum reginam atq; ita rem se habere ipsa docet ratio, & Apostolus alio loco fatetur. *Nunc autem manent spes, fides, & caritas; tria hæc maior autem horum est caritas*. Idq; varias ob rationes, quarum hæc prima est.

Arist. 3. de anima.

Tres iuxta Philosophos anima facultates habet, intellectum, memoriam & voluntatem; quæ tribus egregiis virtutibus Deus insigniuit, intellectum fide, memoriam spe, caritate autem voluntatem. Cum igitur ceterarum facultatum nobilissima sit voluntas, utiq; omnia constituit ac fieri mandat; hinc efficitur caritatem quæ Deum & proximum spectat, etiam ceteris virtutibus excellere. Hoc ut sentiam facit axioma illud Philosophicum: *Qualia sunt subiecta, talia sunt prædicata*.

1. Phys. 2. de anima. 2. Topic. & 1. Ethic.

Secunda: finis, ut variis in locis docet Aristoteles, nobilior est omnibus quæ sunt ad finem: an non enim sanitas maior ac nobilior, quam medicamenta & malagmata, quæ ad eandem tum tuendam, tum recuperandam constituta sunt? Atqui caritas finis est & scopus ceterarum virtutum, ut Apostolus ait, ceteris igitur & nobilior & præstantior.

1. Tim. 1. Rom. 13.

in 3. dist. 23. & D.

Thom. 2. 2. q. 23. ar. 6.

1. Ioan. 4.

2. 2. q. 23. ar. 7.

Tertia. Virtutes Theologales aliis nobiliores sunt, eo quod ad Deum quæ proximè accedant, eumq; cominus quodammodo alloquantur, & illum immediate ut obiectum respiciant, ut omnis Theologorum schola docet. At inter Theologicas caritas ceteris propius Deum accedit, eo quod ipsa Deus est, nam ut Ioannes ait, *Deus caritas est*; ceteris igitur & nobilior & præstantior; itaq; ceteras excedit & præstat, ut sine illa alia penitus nequeant consistere, imo virtutum nomen amittant. Docet hoc D. Thomas in summa, & sane ita se res habet.

Quarta. Inter virtutes illa ceteris dignior & excellentior est, ac coronam meretur, quæ aliarum forma est, & ad cuius exemplar ceteræ efformantur, & à qua essentiam & dignitatem mutuantur. Forma enim est quæ dat esse rei. Porro Caritas, omnium Theologorum in tert. sententiarum iudicio ceterarum forma est; omnium igitur nobilissima & dignissima, cum teste Philosopho, forma sit quid diuinum & appetibile in natura.

Quare ex omnibus rationibus iam adductis statuere possumus tantam esse charitatis excellentiam, ut quamuis ceteras habere videamur virtutes, hac vna tamen destituti, nullam omnino habeamus: hanc vero si habeamus ceteras eadem opera possideamus. Testem hic habeo Augustinum, *Attende quanta est caritas, qua si desit, frustra habentur cetera, si adsit, habentur omnia*. Tanti adhæc illa ponderis ac momenti est, ut sine illa nemo saluari queat, quamuis ceteras virtutes possideat. Ait enim Aristot. 8. Physic. & refert S. Thomas 1. 2. q. 1. art. 1. in causis essentialibus subalternatis, si vna auferatur, ceteras concidere; e contra vero primam firmam permanente, ceteras etiã subsistere. Quod exemplo manifestum reddam: arboris prima causa radix est, deinde, truncus, rami, folia, flores, causæ sunt, quæ arborem constituunt; radix in truncum influit, ille in ramos, rami in folia, folia in flores, & flores in fructus, atq; omnia hæc de arboris essentia sunt, & sibi mutuo subalternata: at prima causa est radix, quæ vbi semel eradicata & ablata fuerit, cetera emoriantur, necesse est; e contra ratio illa vegetante ac viuente, viuunt cetera. Quod vbi fixum fuerit & certum, necessario sequitur, caritate quæ prima causa est, & veluti radix, à qua ceteræ dependent virtutes, quæq; gratiæ meriti, omnisq; nostri præmii & origo ac radix, ablata & eradicata, cetera quoque omnia necessario deficere.

Nam si caritas in homine deficere cœperit, deficit & gratia, deficiente gratia, deficit meritum; merito deficiente deficit merces & præmiũ; deficiente præmio eque nã erit tandem beatitudo: & sic à primo ad vltimum sequitur, caritate amissa, omnia notum sequitur, caritate amissa, omnia no-

1. Phys. 2. de anima. & 7. Metaph.

lib. de verbis Domini.

Simile.

bis amissa esse, nullamq; beatitudinis spem superesse.

3. *Sent. dist. 27.*

Conemurigitur, Christiani, hanc animo virtutem inculpere, quæ nihil est aliud, vt Doctores aiunt, quam amor & dilectio, qua Deus diligitur propter se, & proximus propter Deum. Studeamus hanc virtutem obtine-

Aug. lib. 18. de ciuit.

re, cui nulla nec in cælo nec in terra par haberi potest, nam vt Augustinus ait, *Charitas est donum Dei, quo nullum est excellentius.*

Bern. serm. de carit.

Conrendamus hanc parare, quæ sicut aurum omnia superat metalla, & oleum omnibus supereminet liquoribus; sic omnia bona mundi excedit: studeamus, obsecro, hanc lucrari, quæ ex hominibus Angelos & Deos reddit; scribit enim Augustinus: *Quicumq; secundum regulam vera caritatis viuit, non homo vel Angelus, sed Deus censendus est.*

Li. de vera. his. Dom.

Deniq; demus operam, demus inquam, vt Deum ex toto corde diligamus, & proximum sicut nos ipsos, cum ab illo tota lex & Prophetæ dependeant.

Hanc obsecro, omnipotens & æternus Deus, gratiam nobis præsta; fac quaeso, vt te ex toto corde, tota anima, tota mente, & totis viribus diligamus: totum te corde creatorem; anima, vt Dominum; mens, vt Deum; vires deniq; totæ, vt beatitudinem suam diligant. Et est sane rationi consonum vt hoc modo diligaris: cum enim tu cor creaueris, id tibi totum offerendum est, cum etiam animam creaueris, totam eam tibi dedicare par est: cum menti & intellectui esse dederis, vt te penitus etiam cognoscat necesse est; cum denique ipse vires nobis concesserit, æquissimum est, vt tuo obsequio amorique omnes etiam impendantur. Ad hoc scilicet lex, Religio & natura ipsa nos obligat. Frustra alioquin homines, frustra Christiani diceremur, frustra denique fidem nacti essemus, si te post tot prægnantia præcepta diligere detrectarem. Deinde quoque necessarium est, vt post te, proximum amemus, sicut nos ipsos, ita nempe id fieri iubes, ita censes & præcipis, nos quoque id ipsum facere detreuerimus, modo gratiam concedere digneris. Scimus enim à duobus illis præceptis vniuersam legem & prophetas, atque

omnem nostram beatitudinem dependere, ad quam nos deducat Pater & Filius & Spiritus Sanctus, Amen.

DOMINICA XVIII. POST PENTECOSTEN.

Partitio.

- I. Dignitas & vis fidei quant a sit.
- II. Quid patria, quid cognatis debeamus.
- III. Oblatus ager quorum nos moreat.
- IV. Baiuli & turba quorum.
- V. Qualis fides proficit.
- VI. Qualis morbus sit & conuansatio.
- VII. Qualis remissio & iustificatio.

Ascendens Iesus in nauiculam transiit, & venit in ciuitatem suam; & ecce obseruabant ei paralyticum iacentem in lecto.
Matt. 9.

FIGURA

A R C A Testamenti veteris cum è Ca. 2. Reg. 8. Athiarim, triginta hominum millibus stipantibus, in domum Obededom Leuitæ Gethæi venisset, vniuersæ familiæ benedixit, & variis donis ac beneficiis domesticos omnes cumulauit. Hoc non nisi figura fuit veritatis, quam hodiernum Euangelium continet. Videte enim, vt Iesus Christus vera illa arca Testamenti noui, è Iudæa, turbis comitantibus, in domum cuiusdam Capharnaitæ veniens, eandem beneficiis cumulauit & benedictionibus cælestibus repleuit, in eadem Euangelium prædicet, peccata dimittat, & paralytico sanitatem conferat. Equænam Deus bone beneficia! sed equæ etiam materia quam huius horæ spatio vobis audientibus deducam! Hoc itaq; intendo, modo Spiritus Paraclæti affulgeat auxilium, & virgo Deipara precibus ad filium profusus mihi gratiam impetret. Quamobrem angelica eam salutatione compellemus:

AVE MARIA.

Constantinopoleos decus Ioannes cognomen.